

Posudek diplomové práce Lucie Šůchové
Metafora v českém znakovém jazyce

V diplomové práci zpracovává kol. Šůchové téma, které je v české lingvistice znakových jazyků úplně nové a svými kognitivistickými východisky je vlastně pořád ještě nové i pro tradiční českou lingvistiku „hlavního proudu“: v návaznosti na přístupy kognitivní lingvistiky k metafoře ukazuje diplomantka specifickou metaforu ve znakových jazycích a dokládá ji příklady ze znakového jazyka českého. Inspiruje se přitom především zahraniční odbornou literaturou (i pracemi v „původním znění“, i pracemi převedenými do češtiny díky péči kognitivistického týmu ÚČJTK), ale také – zatím - nepočtenou odbornou literaturou českou (zvl. pracemi Nebeské a Vaňkové). Z odborné literatury si přitom diplomantka uvážlivě vybrala to, co je pro linii jejího výkladu nejpodstatnější, a iniciativně si dokázala vyhledat i takové odborné tituly, které nebyly uvedeny v zadání práce. Úvod do současných úvah o metafoře ve znakových jazycích je samozřejmě pro českého čtenáře velmi užitečný.

V souvislosti s „počešťováním“ zahraničních poznatků je třeba zmínit potíže, s nimiž se autorka musela vyrovnat při převodu cizí odborné terminologie do češtiny, a konstatovat, že tohoto nelehkého úkolu se kol. Šůchová zhostila dobře – za vyloženě zdařilý pokládám např. (s. 42, 43) převod partie vykládající způsoby kódování mentální představy do jazykové formy (i když by možná někteří představitelé analytické filozofie mohli mít námitky proti výrazu „reprezentovat“ v kontextu úvah o ikončnosti). Do češtiny musela diplomantka převést i metaforická vyjádření různých cizích znakových jazyků – a ani to nebyla práce lehká. V této souvislosti mám pochyby (s. 49) o převodu angl. *card* jako čes. *přání* a angl. *gift giver* jako čes. *osoba* (podotknout musím, že studii Wulfové a Dudise, kterou diplomantka českému čtenáři prostředkuje, neznám). A ještě jednu otázku – i když se týká jiné partie práce: nerozumím tomu, jak je mysl pojímána jako NÁDOBA ve vyjádření *mám plno nápadů, jak to udělat* (s. 17) – mohla by to diplomantka vysvětlit při obhajobě?

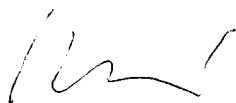
Orientační, ontologické i strukturní metaforu dokládá kol. Šůchová uspokojivým množstvím příkladů z českého znakového jazyka. Tyto ilustrativní příklady jsou přitom nepochybně věrohodné – už proto, že řadu z nich autorka čerpala přímo ze seminárních prací rodilých uživatelů českého znakového jazyka, Bc. Radky Novákové a Bc. Petra Vysučka. V tomto smyslu je tedy i tato diplomová práce – musím to konstatovat stejně jako u všech předchozích prací, které významně přispěly k poznání českého znakového jazyka – důkazem toho, jak se v závěrečných pracích prezentuje (vedle samého diplomanta) obor ČNES jako celek: kromě už zmíněného materiálu získala autorka od neslyšících učitelů oboru ještě dalších doklady metafor českého znakového jazyka, jiný neslyšící učitel oboru získané metaforické výrazy pro potřeby práce prezentoval a kol. Šůchová mohla využít i fotografie tvarů ruky, které byly (další učitelkou oboru) připraveny pro monografii o notačních systémech znakových jazyků.

Protože autorka je schopna o svém problému uvažovat i v širších souvislostech, zařadila před výklad o jazykových realizacích konceptuálních metafor výklad o jejich realizacích nejazykových, především o gestech (snad i pod vlivem semináře D. Danahera, který se během svého semestrového pobytu v ÚČJTK této problematice věnoval). To pokládám za šťastné a oceněníhodné ze dvou důvodů. Diplomantčin výklad totiž (1) poukazuje k aktuálnímu tématu lingvistiky znakových jazyků posledních několika let (revize soudů o nestrukturovanosti gesta, proponovaná „blízkost“ gesta a znaku znakových jazyků v diachronní perspektivě i synchronně, gesta a znaky v ontogenetickém vývoji); (2) zřetelně dokládá názor, že metafora není (jak se donedávna soudilo) záležitostí jazyka (příznakovou „ozdobou“ nepříznakového), ale záležitostí lidské konceptualizace.

Ocenit je třeba také to, jak pečlivě a s jakým porozuměním autorka vykládá podstatu dvojího mapování ve znakových jazycích, a zvl. podstatu mapování ikonického (takového, které je – díky vizuálněmotorické existenci znakových jazyků - „vidět“). Stejně je třeba ocenit i způsob, jakým diplomantka své výklady podává: výklad je jasný, srozumitelný, v dostatečné míře je provázen neverbálními doplňky (fotografiemi, obrázky, schémata, tabulkami); snaha o jasnost a zřetelnost výkladu zřejmě autorku vede k opakování některých poznatků na různých místech práce (např. o konceptualizaci času na s. 16, 55). Musím ještě dodat, že zpracování celé práce je velmi pečlivé (naprosto ojedinělé překlepy nebo omyly nestojí za zmínku). Posuzovaná diplomová práce patří k těm pracím, které je radost číst a které se nepochybně stanou východiskem dalších úvah o českém znakovém jazyce.

Závěr: Diplomová práce Lucie Šůchové podstatným způsobem přispívá k tomu, abychom porozuměli metaforám českého znakového jazyka a abychom pochopili jejich specifčnost na dvojitěm pozadí – na pozadí metafor mluvených jazyků (nebo úže: češtiny) a na pozadí metafor jiných znakových jazyků. Část problematiky zpracované v diplomové práci již kol. Šůchová připravila k publikaci (pro sb. Interfaces), byla bych ráda, kdyby publikovala i části další. Diplomovou práci Lucie Šůchové Metafora v českém znakovém jazyce doporučuji k obhajobě.

2. září 2007
Alena Macurová

Návrh klasifikace: výborně.

Práci navrhuji přijmout jako podklad rigorózního řízení.